

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 285/2023-7

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], t. č. [REDACTED], 2. [REDACTED], [REDACTED], a 3. maloletého [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného [REDACTED], všetci trvale [REDACTED], bez právneho zastúpenia, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Cdo 9/2023 z 30. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**
2. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 5. mája 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľov, ktorá bola spísaná a doručená bez právneho zastúpenia advokátom a ktorou sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 47 ods. 2 v spojení s čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia, ktoré navrhujú zrušiť a vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie s uložením povinnosti najvyššiemu súdu zabezpečiť advokáta na ich zastupovanie v dovolacom konaní. Sťažovatelia zároveň požiadali o ustanovenie advokáta na ich zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, pretože bezúspešne oslovili viacerých advokátov, sú bez finančných prostriedkov, nikoho nemožno nútiť, aby prevzal ich právne zastúpenie *pro bono*, a Centrum právnej pomoci im bezdôvodne a formalisticky odmietlo poskytnúť právnu ochranu. Sťažovatelia sú presvedčení, že ide o diskrimináciu na základe

ekonomickej situácie, ako aj odmietnutie prístupu k súdu. Zákon ukladá dovolateľom byť v dovolacom konaní zastúpení advokátom, avšak ľudia vo finančnej núdzi sú (ako celá skupina) vylúčení z uplatňovania súdnej ochrany. Sťažovatelia to považujú za medzeru v právnom systéme, ktorá nesmie byť vykladaná na ich ťarchu a spôsobuje odmietnutie prístupu k súdu, čo je v rozpore s ich označenými právami.

2. Zo sťažnosti a z priloženého napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že sťažovatelia podali žalobu „o zásahu do súkromného a rodinného života“, o ktorej sa viedlo konanie pod sp. zn. 8C/3/2022 na Okresnom súde Komárno. V identickej veci sťažovateľov už skôr bolo (právoplatné 21. mája 2021) zastavené konanie uznesením Okresného súdu Komárno sp. zn. 10C/16/2020 zo 16. decembra 2020. Z uvedených dôvodov Krajský súd v Nitre uznesením z 31. októbra 2022 zrušil uznesenie Okresného súdu Komárno sp. zn. 8C/3/2022 z 25. júla 2022 a konanie zastavil z dôvodu prekážky právoplatne rozhodnutej veci. Predmetné uznesenie krajského súdu obsahovalo riadne poučenie o mimoriadnom opravnom prostriedku vrátane povinného právneho zastúpenia.

3. Sťažovatelia podali proti uzneseniu krajského súdu dovolanie bez právneho zastúpenia a požiadali Centrum právnej pomoci o poskytnutie predbežnej právnej ochrany z dôvodu plynutia lehoty pre podanie dovolania. Centrum právnej pomoci odmietlo žiadosť o poskytnutie právnej pomoci, pretože sťažovatelia nepreukázali plynutie lehoty na podanie dovolania. Najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľov s odôvodnením, že nespĺnili obligatórnu procesnú podmienku dovolacieho konania – povinné právne zastúpenie. Ďalej uviedol, že po zistení, že Centrum právnej pomoci ich žiadosti nevyhovie, mali sťažovatelia dostatok času na zabezpečenie si právneho zastúpenia (cca mesiac a pol) a proti rozhodnutiu Centra právnej pomoci správnu žalobu nepodali. Do uplynutia lehoty na podanie dovolania nebolo dovolanie v tejto veci spísané advokátom.

II.

Predbežné prerokovanie sťažnosti

II.1. K napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu:

4. Podstatou sťažnosti je namietané porušenie práva sťažovateľov na súdnu ochranu a spravodlivý proces spočívajúce v odmietnutí dovolania najvyšším súdom z dôvodu nedostatku právneho zastúpenia, o ktoré sa sťažovatelia usilovali, ale nepodarilo sa im ho získať z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov a Centrum právnej pomoci im ho neustanovilo.

5. Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane pripomína (napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 159/08, IV. ÚS 596/2012, III. ÚS 365/2017), že otázku, kedy je prípustné dovolanie, rieši zákon, t. j. ide o otázku zákonnosti, a preto posúdenie splnenia zákonných predpokladov (podmienok) prípustnosti dovolania s negatívnym výsledkom samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práv sťažovateľa. To platí o to viac, že ústavný súd akceptuje, že otázka posúdenia, či sú splnené zákonné podmienky prípustnosti dovolania, patrí (v zásade) do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017).

6. Vychádzajúc z citovanej judikatúry, v zmysle ktorej posudzovanie splnenia podmienok dovolacieho konania je (v zásade) vo výlučnej právomoci najvyššieho súdu, a, zohľadňujúc

argumentáciu sťažovateľa v jeho sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, sa úloha ústavného súdu v posudzovanej veci obmedzuje na posúdenie, či najvyšší súd v napadnutom uznesení dostatočným, a teda ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil svoj záver o neprípustnosti dovolania. V opačnom prípade by totiž ústavný súd nahrádzal právomoc najvyššieho súdu, čo s odkazom na jeho ústavné postavenie zjavne nie je jeho úlohou.

7. Ústavný súd vo svojej stabilizovanej judikatúre tiež uvádza, že postup a rozhodnutie súdu, ktoré vychádzajú z aplikácie konkrétnej procesnoprávnej úpravy, v zásade nemožno hodnotiť ako porušovanie základných práv a slobôd (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97).

8. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu (sumár v bode 3 tohto uznesenia), dospel k záveru, že vo veci sťažovateľov najvyšší súd aplikoval platnú a účinnú relevantnú právnu normu (§ 429 Civilného sporového poriadku) v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou a jej aplikáciu odôvodnil zrozumiteľne a dostatočne, teda ústavne akceptovateľným spôsobom. Nesplnenie obligatórnej zákonnej podmienky spísania dovolania advokátom je možné odstrániť len predložením dovolania takto spísaného dodatočne v lehote na podanie dovolania. V danom prípade k tomu nedošlo. Najvyšší súd zohľadnil, že sťažovatelia požiadali o právnu pomoc Centrum právnej pomoci, ako aj jeho rozhodnutie o neposkytnutí právnej pomoci z dôvodu nepreukázania plynutia lehoty na podanie dovolania. Zároveň zohľadnil dostatočný časový priestor pre udelenie plnej moci zvolenému advokátovi a správne poučenie o povinnom právnom zastúpení v napadnutom uznesení krajského súdu. Ústavný súd tak vytýkané nedostatky v postupe najvyššieho súdu nezistil.

9. Sťažovatelia vytýkajú najvyššiemu súdu aj nesprávny výklad údajnej nedostatočnej právnej úpravy o zabezpečení právneho zástupcu nemajetným osobám, ktorý bol vyložený v neprospech sťažovateľov, čo viedlo k odmietnutiu ich prístupu k dovolaciemu súdu. S uvedenou námietkou sa ústavný súd nemôže stotožniť, pretože povinné právne zastúpenie v prípade nedostatku finančných prostriedkov sporových strán je riešené poskytnutím bezplatnej právnej pomoci za predpokladu, že nejde o zrejme bezúspešné alebo šikanózne uplatňovanie práv. Všetky rozhodné skutočnosti k svojej žiadosti je však povinný preukázať žiadateľ o poskytnutie právnej pomoci, čo v tomto prípade splnené nebolo, a preto Centrum právnej pomoci odmietlo poskytnúť bezplatnú pomoc. V merite predmetnej veci ide o zastavenie konania z dôvodu prekážky právoplatne rozhodnutej veci. Konanie o žalobe sťažovateľov sa tak nemohlo uskutočniť pre neodstrániteľnú prekážku konania.

10. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že medzi napadnutým uznesením a namietaným porušením základných práv sťažovateľov neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohla ústavný súd viesť k záveru o porušení ich práv, preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

II.2. K návrhu na ustanovenie právneho zástupcu:

11. Ústavný súd môže rozhodnúť o ustanovení právneho zástupcu v konaní pred ním, ak sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu:

(i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu,

- (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť a to, že
- (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

12. Za zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti ústavný súd považuje nesplnenie neodstrániteľných podmienok konania, ako je nedostatok právomoci ústavného súdu, oneskorenosť podania ústavnej sťažnosti, jej zjavná neopodstatnenosť alebo neprípustnosť.

13. Ak teda ústavný súd po posúdení obsahu ústavnej sťažnosti dospel k záveru, že v danom prípade je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená, znamená to, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti a nie je splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, v dôsledku čoho nemožno žiadosti sťažovateľov o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom vyhovieť (výrok 1 tohto uznesenia).

14. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok (výrok 2 tohto uznesenia), rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľov stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. mája 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu